

Aprenentatge servei, mirades des de l'evidència

Centre Promotor d'Aprenentatge Servei

aps
aprenentatgeservei

aprenentatgeservei.cat

Índex

Introducció 2

Programa de la jornada 3

Aprenentatge servei i neuroeducació: punts de trobada 4

Pòsters d'experiències 6

L'impacte de l'aprenentatge servei: evidències contrastades des de la recerca i la pràctica 11

1. Efectes en els sabers i les capacitats 12
2. Creixement personal d'infants i adolescents 13
3. Efectes en l'entorn social 15
4. Millora del centre educatiu i l'entitat social 16

La veu d'infants i adolescents: què aprenem i què sentim quan fem aprenentatge servei 18

Aprenentatge servei i Servei Comunitari: diagnosi i propostes de futur des de centres educatius i entitats socials 20

Manifest Salvem el Servei Comunitari 24

Introducció

Les Jornades d'Aprenentatge Servei constitueixen, des de fa dues dècades, un espai de trobada, reflexió i construcció col·lectiva al voltant d'una manera d'entendre l'educació compromesa amb el territori i amb la transformació social. En aquest marc, la 10a Jornada d'Intercanvi d'Experiències d'Aprenentatge Servei, celebrada el 4 d'abril de 2025 a la Universitat de Barcelona, representa una fita especialment significativa tant pel recorregut acumulat com pel moment educatiu i social en què s'inscriu.

Sota el lema "Aprenentatge Servei, mirades des de l'evidència", la jornada ha volgut posar el focus en els impactes reals i contrastats de l'aprenentatge servei en els aprenentatges, el desenvolupament personal, la cohesió social i la millora de les institucions educatives i de les entitats socials. L'objectiu ha estat avançar més enllà del relat intuïtiu o testimonial, per dialogar entre coneixement acadèmic, pràctica educativa i experiència comunitària, identificant aquelles condicions que potencien l'impacte educatiu i social de l'aprenentatge servei.

El programa ha combinat diferents formats —taula de diàleg amb especialistes, pòsters d'experiències, tallers temàtics, espais de veu per a infants i adolescents i debat col·lectiu sobre el futur del Servei Comunitari— amb la voluntat de recollir mirades diverses i complementàries. Aquesta pluralitat de veus reflecteix una de les fortaleses de l'aprenentatge servei: la capacitat de generar aprenentatges compartits, de construir xarxa i de reforçar el sentit educatiu de la participació social.

El present document recull els continguts, aportacions i reflexions sorgides al llarg de la jornada. Vol contribuir, així, a reforçar l'aprenentatge servei com una pràctica educativa rigorosa, transformadora i sostenible, arrelada al territori i orientada a la formació d'una ciutadania crítica, compromesa i corresponsable.

Finalment, volem expressar un agraïment sincer a totes les persones participants que han fet possible aquesta jornada: professorat, professionals de les entitats socials, equips directius, infants, adolescents i joves, així com les persones ponents i dinamitzadores dels diferents espais. La seva implicació, generositat i voluntat de compartir experiències i reflexions són el que dona sentit a aquestes jornades i el que permet que l'aprenentatge servei continuï creixent com a pràctica educativa col·lectiva, arrelada a la realitat i orientada a la transformació social.

Programa de la jornada

16:00 h. Benvinguda

16:15 h. Taula de diàleg amb David Bueno i Torrens, director de la Càtedra de Neuroeducació Universitat de Barcelona-EDU1st, i Xus Martin Garcia, membre del Grup de Recerca en Educació Moral de la Universitat de Barcelona. Dinamitzada per l'Anna Escofet, presidenta del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.

17:15 h. Activitats simultànies

- Pòsters d'experiències
  A càrrec dels centres educatius i les entitats socials.
- Taller amb nois i noies: Què has après quan fas ApS?
  Dinamitzat per en Ferran Crespo, professor de la Universitat de Barcelona i Susagna Escardíbul, pedagoga de Fundesplai i membre del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.

18.05 h. Pastís d'Aniversari

18:15 h. Tallers

- Quins efectes positius té l'aprenentatge servei en els sabers i les capacitats?
  Dinamitzat per les professores Mireia Esparza, de la Universitat de Barcelona i Queca Criach, de la Universitat Blanquerna- Ramon Llull, membres del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.
- Com impacta l'aprenentatge servei en el creixement personal dels infants i adolescents?
  Dinamitzat per la professora Brenda Bär de la Universitat de Barcelona i membre del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.
- Quins efectes positius té l'aprenentatge servei en l'entorn social?
  Dinamitzat pel professor Miquel Àngel Essomba de la Universitat Autònoma de Barcelona i la professora Pilar Folgueiras de la Universitat de Barcelona, membres del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.
- De portes endins, com millora l'aprenentatge servei el centre educatiu i entitat social?
- Dinamitzat per la professora Mònica Gijón de la Universitat de Barcelona i membre del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.

19:15 h. Propostes de millora de l'aprenentatge servei a Catalunya, a càrrec d'en Martí Boneta, membre del Centre Promotor d'Aprenentatge Servei.

19:25 h. La mirada dels nens, nenes i adolescents. Què hem de saber els adults? A càrrec dels infants i joves participants a la jornada.

19:35 h. Cloenda

Aprenentatge servei i neuroeducació: punts de trobada

Des de perspectives diferents però complementàries, l'aprenentatge servei i la neuroeducació convergeixen a assenyalar que l'aprenentatge no és un procés exclusivament cognitiu ni descontextualitzat, sinó una experiència complexa que integra emoció, relació, sentit i acció.

La neuroeducació ha aportat evidències sòlides sobre el paper central de l'emoció en els processos d'aprenentatge. Sabem que allò que ens emociona, ens interpel·la o té significat personal activa circuits neuronals que faciliten l'atenció, la memòria i la consolidació dels aprenentatges. En aquest sentit, l'aprenentatge servei genera contextos d'aprenentatge especialment potents, ja que situa l'alumnat davant de reptes reals, connectats amb necessitats socials concretes, que desperten implicació emocional, empatia i motivació intrínseca.

Un altre punt de trobada clau és la importància del sentit i la finalitat. La recerca en neuroeducació mostra que el cervell aprèn millor quan pot entendre el "per què" i el "per a què" del que fa. L'aprenentatge servei ofereix una resposta clara a aquesta necessitat: l'aprenentatge està orientat a un servei útil per a altres persones o per a la comunitat. Aquesta orientació dota de coherència els continguts curriculars i afavoreix una connexió més profunda entre coneixement, acció i valors.

La neuroeducació també destaca el valor de l'aprenentatge actiu i experiencial. Aprenem millor quan manipulem, experimentem, prenem decisions i reflexionem sobre la nostra pròpia acció. Els projectes d'aprenentatge servei responen plenament a aquest principi, ja que impliquen l'alumnat en processos de diagnosi, planificació, intervenció i avaluació, activant funcions cognitives complexes com el pensament crític, la resolució de problemes i la metacognició.

A més, l'aprenentatge servei connecta amb una altra aportació clau de la neuroeducació: el caràcter social del cervell humà. Les relacions interpersonals, la cooperació i el reconeixement social són factors que influeixen decisivament en l'aprenentatge. El treball en equip, la interacció amb entitats i la relació amb persones destinatàries del servei generen entorns d'aprenentatge rics des del punt de vista neuroeducatiu, en què es desenvolupen habilitats socials, comunicatives i emocionals.

Finalment, tant la neuroeducació com l'aprenentatge servei posen l'accent en la necessitat de temps, continuïtat i reflexió. Els aprenentatges significatius no són immediats ni superficials: requereixen processos sostinguts, espais de reflexió guiada i acompanyament educatiu. La reflexió sistemàtica pròpia de l'aprenentatge servei —abans, durant i després de l'acció— afavoreix la presa de consciència dels aprenentatges i la seva transferència a nous contextos, un aspecte clau per a la consolidació neuronal.

Per saber-ne més

Bueno, D. (2019). *Neurociencia para educadores.* Octaedro.

Martin, X. (coord) (2025). Pensar el ApS. Ideas, teorías y corrientes. Graó

Pòsters d'experiències

AUDIOCLUB intergeneracional
ALUMNAT
SÉ EP
ESCOLES
MAÓ.
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
Solitud de la gent gran
Falta de connexió entre generacions
Necessitat de transmetre coneixements tradicionals als més joves
Aprenentatges
Servei
Projecte d'Aprenentatge i Servei de l'àmbit de la Participació Ciutadana en què alumnat de 5è d'EP de diverses escoles de Maó porten a terme un Audio club entre ells i elles i la Gent Gran de Creu Roja.
Treball en xarxa
El treball en xarxa és cabdal, sempre.
En aquest sentit l'alumnat contacta amb la responsable d'activitats amb Gent Gran de Creu Roja, perquè doni suport al projecte, i així poder contactar amb les persones grans que hi participaran.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit d'aprenentages
Connexió intergeneracional: l'alumnat es va mostrar molt interessat a descobrir la música que s'escoltava fa més de 50 anys, els suports (tocadiscos i etc...) i la forma de ballar.
Àmbit entorn social
Millora del benestar emocional: la gent gran va mostrar molt d'interès en les cançons, sobretot per conèixer el significat d'algunes expressions.

T'acompanyem!
Escola Solc Nou
Vallcarca i Penitents (Barcelona)
• Cicle Formatiu Tècnic en Cures Auxiliars en Infermeria
• Cicle Formatiu Tècnic en Farmàcia i Parafarmàcia
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
La crisi de les persones refugiades suposa un repte de solidaritat col·lectiva a nivell mundial així com la seva integració a la ciutat de Barcelona
Aprenentatges
L'alumnat dels dos cicles formatius assimila continguts bàsics per a la professió com són: higiene de la persona enllitada, canvis posturals, cura dels dispositius sanitaris, primers auxilis i consells farmacèutics
Servei
Oferir una formació bàsica sobre la cura de les persones, els primers auxilis i el consell farmacèutic per a persones que cerquen un primer lloc de treball.
Treball en xarxa
L'Escola Solc Nou col·labora amb el Projecte Châtillon, entitat que atén persones que s'han vist obligades a fugir del seu país i que sol·liciten refugi.
Treballen amb dones migrants possibles víctimes de tràfic i amb persones sol·licitants de Protecció internacional.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit creixement personal
L'alumnat desenvolupa habilitats comunicatives i habilitats per interactuar amb persones en situació de vulnerabilitat. Prenconsciència de la importància de l'ètica en la seva futura professió.
I a més, aprèn a treballar en equip i a adaptar-se a diferents realitats.
Àmbit social
El projecte promou la igualtat d'oportunitats i la solidaritat. Contribueix a l'autonomia de persones en situació de refugi, facilitant-los eines bàsiques per a la seva integració laboral i social.
A més, enforteix la col·laboració entre l'escola i entitats socials, creant una xarxa de suport més àmplia.

APS com a motor de centre
Escola Solc Nou
Vallcarca i Penitents (Barcelona)
• Cicle Formatiu Tècnic en Cures Auxiliars en Infermeria
• Cicle Formatiu Tècnic en Farmàcia i Parafarmàcia
• Cicle Formatiu Tècnic en Educació Infantil
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
Els projectes responen a necessitats reals del nostre entorn. Treballem amb col·lectius en situació de vulnerabilitat, fomentant una mirada crítica i solidària cap a les desigualtats i promovent la justícia social.
Aprenentatges
L'alumnat assimila coneixements essencials per a la seva futura professió i desenvolupa habilitats pràctiques en situacions reals.
Cada projecte inclou competències com la comunicació, el treball en equip i la resolució de problemes, reforçant així la seva formació tècnica i humana.
Servei
Cada projecte suposa una contribució real a la comunitat. L'alumnat aplica els seus coneixements per millorar la vida d'altres persones, ja sigui oferint suport sanitari, acompanyament als infants, formació o serveis d'atenció i cura.
Treball en xarxa
L'escola estableix vincles amb entitats, institucions i organitzacions socials per garantir que els projectes tinguin un impacte significatiu. Aquest treball col·laboratiu enforteix la cohesió social i fomenta la implicació de l'alumnat en la realitat que l'envolta.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit creixement personal
L'alumnat desenvolupa valors com l'empatia, la responsabilitat i el compromís social. Treballar en contacte amb realitats diverses els ajuda a créixer com a persones, a guanyar confiança en les seves capacitats i a prendre consciència del seu paper a la societat.
Àmbit social
L'aprenentatge servei fomenta una societat més inclusiva i solidària. Els projectes afavoreixen la integració i l'autonomia de persones en situació de risc, alhora que impulsen un model educatiu basat en la cooperació i la responsabilitat compartida.

Aprenentatge Servei i Salut Mental Comunitària
Fundació Els Tres Turons
Barcelona
Servei de Rehabilitació Comunitària de Joves
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
Treballem sobre necessitats del territori detectades en espais de treball comunitari, soletat no volguda, dificultat en l'accés a la cultura, malbaratament alimentari o l'accés a la natura i la biodiversitat a la ciutat.
Aprenentatges
Adquirim competències tècniques i transversals, treballem les habilitats comunicatives, participem a la comunitat i transformem l'entorn promovent una ciutadania activa i participativa. Sensibilitzem a la societat lluitant contra els estigmes i prejudicis
Servei
Organitzem activitats ambientals per escoles, creem continguts audiovisuals amb persones grans, substituïm i fem audiodescripcions de continguts culturals, oferim serveis de perruqueria i estètica a persones en situació de vulnerabilitat, elaborem menús solidaris.
Treball en xarxa
Treballem amb entitats, escoles i equipaments com el Casal de Gent Gran de Sant Genís, el de Vilapicina, l'Escola Font d'en Fargues, el Centre Cívic Casa Groga, BCN Actua, el Pla Comunitari del Carmel, l'Escola d'Aprenents de Sant Genís, l'Altre Festival o el Parc de Collserola.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
En relació al creixement personal
Els vincles amb la comunitat són un factor de protecció; impulsant projectes d'ApS treballem per la salut mental col·lectiva. Els projectes d'ApS són un win-win: el territori veu millorades les condicions de vida de les persones que hi habiten i les persones participants aporten i reben reconeixement, sentint-se part de la comunitat.
En relació a l'entorn social
Els projectes d'ApS fomenten un canvi de mirada de la societat sobre les persones amb diagnòstic en salut mental, ja que suposen un canvi de rol. Les persones participants passen de ser subjectes passius necessitats de suport a agents de canvi a nivell comunitari. Per tant, aquests projectes contribueixen a crear societats més inclusives

Ajudem la Marató de TV3: les malalties respiratòries
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Escola d'Educació Especial Xaloc
Sabadell - Vallès Occidental
2n curs PFI (18 a 21 anys)
Problema o necessitat social
Cada curs ens sumem a la missió de la Fundació de la Marató de TV3 per mobilitzar el barri de Ca n'Oriac envers la sensibilització i la recaptació de fons, enguany a favor de la investigació entorn de les malalties respiratòries.
Aprenentatges
• Formació sobre les malalties.
• Competències en expressió oral i digital
• Competències en autonomia i iniciativa personal
• Competències socials i ciutadanes
• Treball en equip
• Comunicació, disseny, sensibilització a entitats i al barri
• Captació de fons (comerços)
Servei
• Organitzar una Fira a la plaça principal del barri amb la participació de 200 persones i el suport de 65 comerços.
• Fer sessions de sensibilització a les associacions de veïns, claustres d'escoles i instituts del barri, i a la comunitat educativa pròpia.
• Aconseguir 1680€ de recaptació.
Treball en xarxa
• Suport de les tècniques de la residència Sabadell Gent Gran.
• Col·laboració de l'Ajuntament de Sabadell.
• Participació de l'associació de comerciants de Ca n'Oriac.
• Acollida per part de 4 escoles, 2 instituts i 2 associacions veïnals.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit d'autoestima
Suposa una eina bàsica que fa els aprenentatges funcionals, vivencials, útils i empoderadors. Potenciar als joves amb discapacitat la prosocialitat vinculada a un servei, els suposa l'oportunitat de mostrar que són competents en habilitats específiques i transversals, i millorà la seva autoestima. Aprendre sobre una pràctica real incideix en la millora de la seva inclusió.
Àmbit de repercussió social
Al llarg del primer trimestre, després de la formació inicial i la planificació conjunta de les activitats que farem, cada divendres, hem mobilitzat l'alumnat pel barri, cadascú amb la seva missió. Comerços, escoles, entitats, administració local, han conegut i reconegut la tasca que fan. La mobilització final de la FIRA, ha suposat una culminació exitosa de tot el treball.
La Marató
DIPLOMA

Dolços despertars
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Espais del migdia d'escoles - Fundespai Catalunya
Infants I3 i alumnat de cicle mitjà i superior de primària
Problema o necessitat social
A l'espai educatiu del Temps del Migdia, el despertar després de la migdiada és un moment delicat per als infants petits. Amb el suport de l'alumnat més gran, l'equip de monitors i monitores pot atendre millor i de forma individualitzada les necessitats dels nens i nenes d'infantil 3.
Aprenentatges
Hàbits d'higiene i cura personal, habilitats comunicatives, jocs i tècniques de narració per preparar activitats post-migdiada, gestió de situacions estressants, i transmetre valors a través del comportament. El projecte també contribueix a desmuntar estereotips de gènere relacionats amb les tasques de cures.
Servei
El servei consisteix a despertar suaument els infants d'I3 i assistir-los en les seves necessitats bàsiques de cura personal. A més, els acompanyen al pati i realitzen activitats post-despertar, com jocs o lectura de contes.
Treball en xarxa
S'estableix una xarxa de col·laboració amb l'equip educatiu del centre escolar (tutores I3), l'Associació de Famílies del centre (AFA) i l'equip de monitors i monitores de l'espai educatiu del migdia - Fundespai.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit institució educativa
El fort vincle que es crea entre l'alumnat més gran i els infants d'I3, és una relació que es trasllada a altres espais educatius de l'escola i enriqueix la convivència diària. Fet que millora positivament la cohesió dins l'escola i reforça el sentiment de comunitat.
Àmbit creixement personal
Els nois i noies han millorat les seves destreses com ajudar a posar les sabates, mostrar afecte i organitzar activitats lúdiques. També el desenvolupament d'habilitats comunicatives i competències com la paciència i la responsabilitat. A més, han assumit rols de lideratge, essent models per als infants petits.

CUSTÒDIA DEL TERRITORI
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
DEPARTAMENT EDUCACIÓ AMBIENTAL-FUNDESPLAI
GRUPS DE JOVES -FEDERACIÓ CATALANA DE L'ESPLAI
Problema o necessitat social
El Parc Natural del Garraf, per la seva ubicació, rep una forta pressió humana. La importància de donar a conèixer el seu valor natural així com consciencies a les persones joves en la necessitat de la seva conservació ha estat l'objectiu transcal del projecte. Aquesta conservació avarca des del patrimoni cultural, lligat a la pagesia, a les espècies vegetals i animals que garanteixen la preservació d'un ecosistema molt valuós.
Aprenentatges
Els i les joves dels centres d'esplai, s'han involucrat activament en la millora de l'entorn natural i social del parc natural, alhora, que han adquirit un seguit d'aprenentatges vinculats al territori, a la pagesia, i a la biodiversitat.
Les joves s'han format en diferents aspectes de la restauració patrimonial de murs de pedra seca i han après sobre biocontrol de plagues naturals com la processionària.
Servei
Durant les estades els i les joves han portat a terme diverses accions de custòdia del territori reparació i construcció de cases niu, retirada de plantes invasores, seguiment de fauna, reparació i construcció d'observatoris de fauna, reparació de basses, reconstrucció de marges i murs de pedra seca.
Treball en xarxa
Un dels valors afegits del projecte ha consistit en l'experiència significativa d'intercanvi entre joves de diferents entitats i poblacions, compartint el regle i els valors de desenvolupar un conjunt d'actuacions de Custòdia del Territori.
A partir d'aquesta trobada, s'han creat noves sinergies entre les entitats participants, generant altres projectes en el quals els i les joves són el protagonistes.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit aprenentatges
El projecte aporta a les participants coneixements del territori des de una experiència vivencial i des de la implicació. Això fa que la capacitat de les participants per entendre la realitat del territori i sentir-se ciutadanes a donar-hi a conèixer i a conservar-lo sigui molt gran. Si això sumem l'efecte multiplicador tant de l'experiència de les participants com de la difusió del projecte, considerem que pot esdevenir un petit canvi en relació al coneixement i valor que un important nombre de persones dilenes el territori poden adquirir.
Àmbit creixement personal
El projecte ha fomentat el treball voluntari dels i les joves, participant de forma activa amb un col·lectiu de persones que desenvolupen una activitat tradicional. També ha servit per generar i promoure espais de participació i lideratge juvenil que fomenten la reflexió crítica entorn l'educació en el lleure i el compromís del voluntariat.

MIRADES: veure i viure el voluntariat
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
FEDERACIÓ CATALANA DE VOLUNTARIAT SOCIAL
BARCELONA
Problema o necessitat social
Amb aquest projecte volem que els joves visquin el voluntariat i puguin explicar la seva experiència a través de mitjans audiovisuals. Moltes joves no coneixen què fa una entitat social i quin és el paper de les persones voluntàries. Amb el projecte, entren en aquest món i coneixen la realitat del voluntariat, les entitats i els col·lectius que aquestes atenen.
Aprenentatges
• Conèixer les principals característiques del llenguatge audiovisual i del procés de creació d'un vídeo (documentació, guió, gravació, muntatge, difusió).
• Fomentar aptitud de treball en equip, relacions entre iguals i creatives.
• Treballar en grup l'alfabetització audiovisual per aprendre a interpretar i produir missatges en el llenguatge social.
• Promoure el voluntariat com a forma de compromís social, participació activa i foment de la convivència ciutadana.
Servei
Projecte d'aprenentatge servei de l'àmbit de l'acció comunitària on l'alumnat es converteix en reporter/a i realitzarà un reportatge social d'una entitat social del territori.
Treball en xarxa
Una de les parts més importants d'aquest projecte és el treball en xarxa amb les entitats del territori. En aquest sentit cada grup d'alumnes treballa amb una entitat social per a la realització del seu reportatge.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Evidències en relació als aprenentatges
• Competències audiovisuals
• Competències lingüístiques
• Responsabilitat social i empatia
• Treball en equip
Evidències en relació amb l'entorn social
• Coneixement i valorització de les entitats socials
• Visibilitat de les organitzacions voluntàries
• Creció de consciència social entre l'alumnat
• Foment de la participació social i voluntària

Cridem i lluitem per un món millor:
25N
CIRI (Centre d'Informació i recursos per a la igualtat)
Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda
Institut Estela Ibèrica
Santa Perpètua de Mogoda, Vallès Occidental
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
El Dia Mundial contra les violències envers les dones és una oportunitat per reflexionar, sensibilitzar i educar sobre la necessitat de construir una societat lliure de qualsevol forma de violència masclista.
Aprenentatges
Conèixer l'origen 25N.
Fer un procés de coneixement i prevenció de les violències masclistes a través de diferents dinàmiques de reflexió.
Identificar, prevenir i actuar davant les violències masclistes.
Desenvolupar el pensament crític davant les desigualtats de gènere i les violències.
Conèixer regidoria d'igualtat i drets civils i els seus àmbits d'actuació.
Servei
Projecte d'Aprenentatge i Servei de l'àmbit de la Solidaritat i Cooperació
Participació del 25N (Dia internacional per a l'Eliminació de la violència masclista envers les dones).
Elaboració de diferents dinàmiques de sensibilització vers la violència masclista: confecció del Manifest 25N del municipi i Presentació de l'exposició Sabates vermelles.
Treball en xarxa
El node de la xarxa és l'alumnat participant que connecta a la Regidoria d'Igualtat i Drets Civils amb l'institut preparant activitats de reflexió per altres companyes i companys, i amb la ciutadania liderant i protagonitzant la campanya de sensibilització del municipi.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit aprenentatges
Aquesta experiència representa la possibilitat no només de reflexionar entorn del feminisme sinó adoptar estratègies comunicatives optes per la comprensió d'altres alumnes i de la ciutadania. Aquestes competències comunicatives es posen en marxa amb la dinamització de tallers per l'aula i la posada en escena de la lectura del manifest.
Àmbit entorn social
Fer protagonistes a les alumnes dels actes organitzats per a la celebració d'algunes efemèrides al municipi perseguein l'objectiu de què siguin significatives per la ciutadania. Elles aporten la mirada de la joventut i alhora, l'acte pren un caràcter comunitari i social en la sensibilització comuna sobre la violència masclista i el feminisme.
Lectura del manifest contra la violència masclista: 25N
Exposició Sabates Vermelles

Participem de la campanya "Cada dia és 8 de març"
CIRI (Centre d'Informació i recursos per a la igualtat)
Ajuntament de Santa Perpètua de Mogoda
Institut Escola Can Filuà
AFIFAC (Afectats/Es de fibromiàlgia i síndrome de fatiga crònica)
Santa Perpètua de Mogoda, Vallès Occidental
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
Treballar la igualtat de gènere és clau per parlar de relacions saludables i prevenir la violència de gènere entre els joves: el control en parella, la gelosia tòxica o els mites de l'amor romàntic.
Necessitat de fomentar el discurs positiu entre els i les joves envers la lluita feminista.
Aprenentatges
Conèixer l'origen 8M.
Identificar, prevenir i actuar davant els estereotips de gènere
Desenvolupar el pensament crític davant les desigualtats de gènere i les violències
Conèixer la regidoria d'igualtat i drets civils i els seus àmbits d'actuació.
Servei
Projecte d'Aprenentatge i Servei de l'àmbit de la Solidaritat i Cooperació .
Participació i elaboració de diferents dinàmiques de sensibilització vers els estereotips de gènere i les diferents opressions de les dones i conceptes al voltant del feminisme.
Organització de l'acte del 8 de març del municipi.
Treball en xarxa
Transferir a les aules aquests coneixements apresos.
Donar a conèixer les diferents dinàmiques de sensibilització a la resta d'alumnat
Treballar conjuntament amb joves del centre educatiu del municipi,amb entitats de dones i amb la regidoria d'igualtat i drets civils.
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit creixement personal
L'alumnat ha reflexionat al voltant de les polítiques de drets i el feminisme com a element imprescindible per la transformació social. Així, afavoreix el seu desenvolupament moral i la seva maduresa per apropar l'aprenentatge al conjunt de la ciutadania i als seus iguals a l'aula. L'acció ha estat intergeneracional aportant valor afegit a l'experiència.
Àmbit institució educativa
Les participants han pogut fer un retorn a l'aula dels seus aprenentatges. Aquesta acció facilita que la sensibilització sobre les polítiques de drets i el feminisme sigui més significativa, ja que es ta entre iguals.
Lectura del manifest 8M
NO SERÉ UNA DONA LLIURE MENTRE HI HAGI DONES SOTMESES
Acció Pintada de bancs al carrer: 8M

Edufilms
Cinema Jove per a la transformació social
Projecte impulsat per la Federació catalana de l'Esplai
ASS. CLUB D'ESPLAI PUBILLA CASES CAN VIDALET
L'HOSPITALET DE LLOBREGAT
CASAL JOVE "EL DRAC"
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
El cinema com altaveu social. Aquesta iniciativa busca cobrir la manca de canals d'expressió per al jovent, oferint-los una oportunitat per sensibilitzar sobre problemàtiques socials com la igualtat, el canvi climàtic o la salut mental. A més de promoure l'ús abraciu de la llengua catalana.
Aprenentatges
Servei
Treball en xarxa
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit de l'entorn social
El projecte trenca amb el tòpic de la persona adolescent despreocupada del que passa al seu voltant, sense opinions i interessos. Prova que una gran part dels i les joves són sensibles a un ampli ventall de realitats.
Àmbit dels aprenentatges
Des de fa uns anys, la creació audiovisual amb temàtica social s'ha convertit en una iniciativa molt potent entre els esplais. En un món on l'expressió a través de la imatge té cada cop més força, el projecte els apropa a les tecnologies visuals de manera activa i productiva, i no només com a consumidors i consumidores passives.

Hi ha una altra manera de fer economia?
INS Égara
Terrassa, Vallès Occidental
3r ESO
aps aprenentatgeservei
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
Al barri de l'institut només hi ha l'associació de veïns, l'esplai i el centre cívic.
Creiem important donar a conèixer al nostre alumnat la gran oferta de teixit social que hi ha a Terrassa que promou l'Economia Social i Solidària
Aprenentatges
-Coneixement de nocions sobre Comerç Just, Finances ètiques, Consum responsable i Cooperativisme.
-Treball dels principals valors de l'Economia del Bé Comú: dignitat humana, solidaritat i justícia, sostenibilitat ambiental i transparència i participació democràtica.
-Potenciació de les habilitats comunicatives i logístiques
Servei
Vídeos divulgatius, podcasts, visites a les escoles de primària adscrites amb propostes gamificades pels petits, recollides de roba, auditories energètiques del centre, promoció de la creació d'un punt lila, entrevistes i posteriors reportatges
Treball en xarxa
Entitats del mercat social de Terrassa: ADENC, Casal de la Dona, l'ecobotiga Egarenca, La Vilbria Intercultural, Grassos Terrassa, LaFact i PRODIS, MEL, Diari Malarrassa, ecoinserció Roba Amiga, Flare Blanca Ètica, Club Gimnastic, Dones d'Aigua, Som Energia, Ateneu Candela, Cartas, CEHT, Crisàlide, La Natural Coopmunicació, Els Dols, En bicisenseadat...
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Evidències en relació amb els aprenentatges
L'alumnat ha conegut de primera mà els principis del comerç just gràcies a la cooperativa de café i cacau Alternativa3. Han decidit fer-ne difusió a les escoles de primària i a la festa de la solidaritat del cente, fomentant una societat més justa i inclusiva.
Evidències en relació amb el creixement personal
Col·laborant amb LaFact FUPAR, l'alumnat pren consciència d'altres realitats, molt diferents a la seva. Compartint temps i espai amb usuaris de l'entitat practiquen l'empatia, la paciència i posen en joc les seves habilitats personals.

Coneixent altres realitats... al món
aps aprenentatgeservei
INS Égara
Terrassa, Vallès Occidental
3r ESO
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
En un món globalitzat, amb grans desigualtats causades pel colonialisme i els interessos de les grans potències, cal educar l'alumnat en la justícia global. Una via pràctica per fer-ho és a través de la realització de projectes de cooperació internacional
Aprenentatges
-Familiaritzar-se amb els conceptes Ciutadania Democràtica i Consciència Global.
-Conèixer què implica la competència ciutadana i a què es refereix l'expressió Cooperació Internacional.
-Reconèixer el voluntariat com un dret i un deure de la ciutadania.
-Potenciar habilitats organitzatives
Servei
Visibilitzar i posar en valor les ONGd i donar-los suport econòmic:
Recollida de material escolar
Creació de roses de feltre per Sant Jordi
Il·luminetu nadalenca
Venda de pastissos
Xocolatada solidària al centre cívic
Concurs de truites al barri
Treball en xarxa
Fundació Vicente Ferrer, Índia
Asperpol, Gàmbia
Los niños de la lata, Senegal
Alternativa3, Nicaragua
arksocial.org, Brasil
Amb el suport de l'Ajuntament de Terrassa i les AAVV
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Evidències en relació amb l'entorn social
L'alumnat va organitzar una diada entranyable per tota la gent del barri, posant èmfasi en les seves habilitats organitzatives amb l'objectiu de promoure una societat més oberta i responsable. El recaptat va anar integre per l'entitat arksocial.org
Evidències en relació amb l'entorn social
L'alumnat va organitzar i potenciar una xocolatada solidària al casal del barri, de manera que van fer partícip tot el veïnat. . Amb aquesta activitat es promou un societat més justa i es posa de manifest la tasca dels cooperants. El recaptat va anar íntegre per Los niños de la lata.

REFUGI 4.7: Docents per un Dret a l'Asil amb Perspectiva de Gènere
aps aprenentatgeservei
Comitè Català de l'ACNUR
Catalunya
Alumnat universitari de MUFPS i graus d'educació, i alumnat de secundària
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
Combatre la xenofòbia i la desinformació vers les persones refugiades i/o sol·licitants d'asil - especialment les nenes i dones- en la societat catalana a través de la integració d'eines i recursos educatius sobre el desplaçament forçat al sistema educatiu català.
Aprenentatges
S'ha format sobre desplaçament forçat per fomentar una societat més inclusiva, empoderant futures educadores com agents de transformació social. S'ha creat una guia d'avaluació de competències globals per a professorat de secundària i s'ha treballat amb persones refugiades en el disseny i execució de les intervencions educatives.
Servei
L'alumnat dels MUFPS i dels graus d'Educació Primària van dissenyar i implementar una seqüència didàctica sobre el desplaçament forçat durant les seves pràctiques als centres educatius, amb una ponència d'una persona refugiada. El model ha canviat imaginaris envers els drets de les persones refugiades a les aules.
Treball en xarxa
S'han coordinat formacions, acompanyament i reunions per fomentar sinergies i integrar l'ApS en l'educació formal entre: universitats, centres educatius, entitats (Psicoopera, Europa Sense Murs, Ponts per la Pau, Fundació SURT, Fundació Pere Tarrés) i administracions (ACCD, Ajuntament de Barcelona, Dep. d'Educació)
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit aprenentatges
La formació inicial sobre desplaçament forçat i asil ha permès als i les alumnes dels MUFPS i graus d'Educació aprofundir en aquesta temàtica i apoderar-los com agents de transformació social. Mitjançant la metodologia d'ApS, han adquirit eines per elaborar seqüències didàctiques i promoure societats més informades i inclusives, aplicant els coneixements en contextos educatius reals.
Àmbit entorn social
El projecte ha servit per fomentar una ciutadania més informada i acolliidora amb les persones refugiades i sol·licitants d'asil, promovent l'empatia i la tolerància. Això contribueix a una societat més cohesionada i harmoniosa, afavorint relacions interculturals, reduint prejudicis i impulsant accions comunitàries per una millor inclusió social de les persones refugiades.
REFUGI 4.7
UNHCR ACNUR
L'Agència de l'ONU per als Refugiats
comitè català

COL·LABOREM AMB LA UEH I EL WP ABILITY
aps aprenentatgeservei
INS DOCTOR PUIGVERT
BARCELONA
4t ESO
X JORNADES D'INTERCANVI DEXPERIÈNCIES D'APRENENTATGE SERVEI
4 D'ABRIL DE 2025
Problema o necessitat social
La inclusió és un tema que es treballa a les aules a partir de la majoria d'activitats. Vam aprofitar que el 2024 era un any olímpic i que la majoria dels alumnes de l'aula eren esportistes per a estudiar els esports més inclusius. Vam descubrir el waterpolo i vam col·laborar amb l'equip de waterpolo Ability de la Unió Esportiva d'Horta.
Aprenentatges
Treball per a donar visibilitat a l'equip de WP de la UEH i a amb TRAMEduca, que ens han acollat al tenis i al pàdel en cadira de rodes.
Els alumnes han pogut aprendre sobre:
• l'esforç, la companyonia, la competició i l'emoció.
• el disseny d'una mascota que visibilitzés les característiques que fan especials als esportistes.
• les negociacions per a l'encàrrec de les noves equipacions d'un equip.
Servei
Adaptació de la mascota de la secció de Natació i Waterpolo de la UEH.
Dissenyar d'una altra per a l'equip Ability. Dissenyar dels barrets exclusius per a aquest equip i van encarregar un pòster per a poder penjar-lo a la piscina juntament amb els de l'equip de Natació i el de Waterpolo.
Treball en xarxa
Unió Esportiva d'Horta i empresa Turbo.
A partir de la cessió del disseny, la UEH ha col·laborat amb altres entitats per a la realització dels premis del I Torneig Ability, així com amb d'altres clubs que també tenen equips de WP inclusiu
Evidències que es desprenen d'aquesta experiència
Àmbit entorn social
L'equip Ability es va empoderar i va ampliar competicions. Es va reforçar la inclusió i el sentiment de pertinença dins del club, creant un ambient més inclusiu. Com a resultat, el març del 2025 la UEH va organitzar el primer torneig de WP adaptat, usant la mascota en premis i barrets, consolidant l'esport com a eina de cohesió social.
Àmbit creixement personal
Experiència transformadora per l'alumnat, reforçant-ne la identitat, l'autoestima i la maduresa emocional en generar canvis socials positius. Han pres consciència de la inclusió i el respecte a la diversitat. La interacció amb el club i esportistes amb discapacitat intel·lectual els ha ajudat a superar prejudicis i millorar les seves relacions.

L’impacte de l’aprenentatge servei: evidències contrastades des de la recerca i la pràctica

Aquest apartat recull les aportacions sorgides del treball conjunt de centres educatius i entitats socials amb una trajectòria consolidada en l’aplicació de l’aprenentatge servei i del Servei Comunitari. El treball parteix de evidències empíriques prèvies sobre l’impacte de l’aprenentatge servei, que van ser compartides com a marc de referència i posteriorment revisades, contrastades i reelaborades col·lectivament des del coneixement pràctic aportat pels i les professionals participants.

Les reflexions que s’hi presenten es basen en una dinàmica de treball col·lectiu desenvolupada durant la jornada, en què totes les persones assistents van participar organitzades en quatre grups de treball. Cada grup va aprofundir en una dimensió específica dels beneficis de l’aprenentatge servei, a partir del diàleg entre evidència, experiència i reflexió compartida.

Els quatre apartats següents recullen el resultat d'aquest procés, que combina coneixement basat en la recerca i coneixement derivat de la pràctica, i permet oferir una visió integrada dels beneficis de l'aprenentatge servei en els aprenentatges, el creixement personal d'infants i adolescents, la transformació de l'entorn social i la millora interna dels centres educatius i les entitats socials.

1. Efectes en els sabers i les capacitats

L'aprenentatge servei té efectes positius clars i sostinguts en els sabers i les capacitats de l'alumnat. Aquests efectes no són només acadèmics, sinó que afecten la manera com els coneixements s'entenen, s'apliquen i es consoliden.

Millora de l'aprenentatge acadèmic i dels sabers curriculars

L'aprenentatge servei contribueix a millorar l'aprenentatge acadèmic perquè situa els continguts en contextos reals i significatius. L'alumnat aprèn perquè necessita fer-ho per donar resposta a una necessitat concreta, fet que incrementa la comprensió dels continguts i en facilita la transferència a situacions diverses. El treball per objectius reals, la connexió entre diferents matèries o mòduls i la protocol·lització dels processos reforcen l'assimilació dels sabers i els fan més funcionals i duradors.

Connexió entre teoria i realitat

Un dels impactes més destacats és la relació directa entre allò que s'aprèn i la realitat social. L'aprenentatge servei permet comprovar com els coneixements teòrics tenen una aplicació pràctica i un impacte tangible en l'entorn. Aquesta connexió dona sentit als aprenentatges, reforça la motivació i afavoreix una comprensió més profunda dels continguts, especialment quan els projectes tenen continuïtat i es desenvolupen en col·laboració estreta amb les entitats.

Desenvolupament del pensament crític i de la capacitat d'anàlisi

Els projectes d'aprenentatge servei potencien el pensament crític perquè obliguen l'alumnat a analitzar problemes complexos, prendre decisions, contrastar informació i valorar diferents punts de vista. El contacte amb realitats socials diverses ajuda a qüestionar estereotips i prejudicis, a interpretar la informació de manera crítica i a construir criteris propis fonamentats en l'experiència i la reflexió.

Impuls del treball en equip i de les competències cognitives complexes

L'aprenentatge servei afavoreix el treball cooperatiu, la corresponsabilitat i el sentiment de pertinença al grup. Treballar amb altres companys i amb persones

externes al centre educatiu activa habilitats cognitives complexes com la planificació, l'organització, la comunicació i la resolució de problemes. Aquestes capacitats es desenvolupen de manera integrada, no com a exercicis aïllats, sinó com a part d'un procés amb sentit.

Foment de la creativitat i de la iniciativa

Els contextos reals i oberts propis de l'aprenentatge servei estimulen la creativitat i la iniciativa de l'alumnat. La necessitat de trobar solucions a reptes concrets afavoreix la generació d'idees, l'ús de llenguatges diversos i la cerca d'informació rellevant. Donar marge de decisió a l'alumnat i incorporar el feedback de les entitats i de les persones destinatàries del servei reforça la capacitat de crear, innovar i millorar les propostes.

Consolidació dels aprenentatges a través de la reflexió

Finalment, la reflexió sistemàtica abans, durant i després del projecte és clau per a la consolidació dels sabers i les capacitats. Avaluar conjuntament amb les entitats, compartir feedback i analitzar el procés viscut permet prendre consciència del que s'ha après i afavoreix la transferència dels aprenentatges a altres contextos educatius i vitals.

2. Creixement personal d'infants i adolescents

L'aprenentatge servei té un impacte profund i sostingut en el creixement personal d'infants i adolescents, ja que incideix directament en la construcció de la identitat, les emocions, els valors i la manera de relacionar-se amb els altres i amb la societat.

Desenvolupament de la consciència personal i social

L'aprenentatge servei afavoreix que infants i adolescents prenguin consciència de la realitat que els envolta i del seu propi paper dins la comunitat. El contacte directe amb necessitats socials reals desperta preguntes, inquietuds i processos de reflexió que contribueixen a la maduració personal. Molts joves manifesten una major sensibilitat envers les injustícies socials i una comprensió més profunda dels problemes col·lectius, fet que reforça la seva consciència social i ciutadana.

Creixement de l'empatia i del reconeixement de l'altre

Un dels impactes més destacats és el desenvolupament de l'empatia. Compartir temps i experiències amb persones en situacions diverses permet a infants i adolescents conèixer històries de vida reals, trencar prejudicis i revisar estereotips. Aquest procés afavoreix una mirada més respectuosa i comprensiva cap a la diversitat i cap a l'altre.

Enfortiment de l'autoestima i de l'eficàcia personal

L'aprenentatge servei contribueix de manera clara a la millora de l'autoestima i del sentiment d'eficàcia personal. Saber que el que fan té un impacte real i és útil per a altres persones genera confiança en les pròpies capacitats. Els infants i adolescents se senten valorats, reconeguts i capaços de contribuir positivament a la comunitat, especialment quan reben feedback de les entitats i de les persones destinatàries del servei.

Desenvolupament d'habilitats personals i interpersonals

Els projectes d'aprenentatge servei potencien habilitats clau per al creixement personal, com ara la comunicació, el lideratge, el treball en equip, la responsabilitat i l'autonomia. Participar en processos cooperatius, parlar en públic, adaptar el llenguatge a diferents col·lectius o prendre decisions conjuntes ajuda a superar pors, a gestionar conflictes i a aprendre a relacionar-se de manera assertiva amb els altres.

Regulació emocional i gestió de l'estrès

L'experiència de l'aprenentatge servei també incideix en la gestió emocional. Afrontar reptes reals, planificar accions i resoldre problemes contribueix al desenvolupament de l'autocontrol, la perseverança i la capacitat de gestionar l'estrès. Alhora, els espais de reflexió permeten identificar emocions agradables i desagradables i aprendre a expressar-les i comprendre-les.

Desenvolupament moral i de valors

L'aprenentatge servei afavoreix el creixement moral d'infants i adolescents, ja que els posa en contacte amb valors com la solidaritat, l'altruisme, la justícia social, el respecte i la cooperació. A través de l'experiència directa, aquests valors deixen de ser abstractes i esdevenen viscuts, interioritzats i significatius, contribuint a la formació d'una ciutadania compromesa.

Empoderament i compromís ciutadà

Finalment, l'aprenentatge servei promou l'empoderament ciutadà. Molts joves descobreixen que poden tenir veu, fer propostes i impulsar canvis, per petits que siguin. Aquesta experiència de participació activa reforça el compromís social i, en alguns casos, es tradueix en una implicació posterior en iniciatives comunitàries, associatives o de voluntariat.

3. Efectes en l'entorn social

L'aprenentatge servei genera efectes positius rellevants i sostinguts en l'entorn social, ja que contribueix a enfortir els vincles comunitaris, a promoure una ciutadania més activa i a millorar la resposta col·lectiva davant dels reptes socials.

Enfortiment del vincle entre educació i comunitat

L'aprenentatge servei actua com un pont entre els centres educatius, les entitats socials, l'administració i la ciutadania. El contacte directe amb persones i col·lectius que viuen situacions reals afavoreix una comprensió més propera i situada de les problemàtiques socials. Aquesta proximitat reforça la corresponsabilitat i contribueix a construir una comunitat educativa ampliada, més cohesionada i compromesa amb el seu entorn.

Reducció d'estereotips i promoció de la cohesió social

Un dels impactes socials més destacats de l'aprenentatge servei és la reducció de prejudicis i estereotips. La interacció directa amb persones diverses —en termes d'edat, origen, situació socioeconòmica o cultural— facilita la comprensió intercultural i fomenta actituds de respecte i reconeixement mutu. Això contribueix a una major cohesió social i a relacions més justes i inclusives dins la comunitat.

Desenvolupament de competències ciutadanes i compromís cívic

Els projectes d'aprenentatge servei afavoreixen el desenvolupament de competències vinculades a la ciutadania activa, com la participació, la coresponsabilitat, el sentit de justícia i la defensa dels drets humans. L'alumnat pren consciència que els problemes socials no són aliens ni individuals, sinó col·lectius, i que la seva implicació pot generar canvis reals. Aquest aprenentatge cívic es projecta sovint més enllà del projecte concret.

Impuls del treball en xarxa i de la col·laboració comunitària

L'aprenentatge servei fomenta el treball en xarxa entre centres educatius, entitats socials i administracions locals. La creació de vincles estables, la coordinació d'accions i la compartició de recursos afavoreixen respostes més integrals i sostenibles als reptes del territori. Quan els projectes tenen continuïtat, es consoliden aliances que amplien l'impacte social de l'aprenentatge servei.

Sensibilització social i visibilització de problemàtiques

Les accions d'aprenentatge servei contribueixen a visibilitzar situacions de vulneració de drets i a generar consciència social. A través de campanyes de sensibilització, accions comunitàries o projectes de millora de l'entorn,

l'aprenentatge servei actua com a motor de canvi social, ajudant la comunitat a reconèixer problemes i a implicar-se en la seva resolució.

Promoció de pràctiques sostenibles i de responsabilitat col·lectiva

En molts casos, l'aprenentatge servei impulsa pràctiques socials més responsables i sostenibles, tant en l'àmbit ambiental com social. Projectes vinculats a la salut, el medi ambient, la convivència o l'educació intercultural reforcen una cultura de cura del bé comú i de responsabilitat compartida.

4. Millora del centre educatiu i l'entitat social

L'aprenentatge servei té un impacte molt significatiu de portes endins en els centres educatius i les entitats socials, ja que contribueix a transformar la cultura institucional, les relacions internes i les pràctiques professionals.

Millora del clima relacional i del sentiment de pertinença

L'aprenentatge servei afavoreix una millora del clima intern del centre o de l'entitat. Sortir dels espais habituals i obrir-se a l'entorn oxigena la vida institucional, relaxa els rols tradicionals i genera relacions més properes i horitzontals entre alumnat, professorat, professionals i persones usuàries. Aquesta dinàmica reforça el sentiment de pertinença i la cohesió dels equips.

Augment de la motivació i del compromís

La participació en projectes d'aprenentatge servei incrementa la motivació i el compromís tant de l'alumnat com dels equips educatius i professionals. El fet de treballar per objectius amb sentit social reforça la implicació, l'assumpció de responsabilitats i la persistència en les tasques. En el cas de les entitats, l'aprenentatge servei revitalitza projectes i serveis, aportant noves mirades i energies.

Impuls de la innovació pedagògica i metodològica

L'aprenentatge servei actua com a motor d'innovació educativa i organitzativa. La necessitat d'adaptar-se a contextos reals fomenta metodologies actives, flexibles i creatives, així com l'obertura a la diversitat de ritmes, interessos i capacitats. Aquest procés convida els centres i les entitats a revisar les seves pràctiques i a explorar noves formes d'ensenyar, aprendre i intervenir.

Enfortiment de la cultura de centre i del projecte institucional

Quan l'aprenentatge servei es consolida en el temps, passa a formar part de l'ADN del centre o de l'entitat. Deixa de ser una experiència puntual per esdevenir un eix estructural del projecte educatiu o social. Aquesta integració reforça la identitat institucional, afavoreix el lideratge compartit i genera una cultura de compromís, participació i responsabilitat social.

Facilitació de la revisió, l'avaluació i la millora contínua

L'aprenentatge servei impulsa processos sistemàtics de reflexió i avaluació compartida. La col·laboració amb entitats i la participació de diversos agents permeten valorar les sinergies, identificar aprenentatges mutus i millorar progressivament les pràctiques. L'experiència acumulada facilita una avaluació més rica, centrada tant en el procés com en els resultats, i orientada a la millora contínua.

Reforç de les relacions amb l'entorn i reconeixement extern

Finalment, l'aprenentatge servei contribueix a millorar la projecció externa del centre educatiu o de l'entitat social. Les relacions estables amb altres agents del territori, el reconeixement per part de la comunitat i la demanda creixent de col·laboracions consoliden el centre o l'entitat com a actor educatiu i social rellevant.

Per saber-ne més

Billig, S. H. (2000). Research on K–12 school-based service-learning: The evidence builds. *Phi Delta Kappan, 81*(9), 658–664.

Celio, C. I., Durlak, J., & Dymnicki, A. (2011). A meta-analysis of the impact of service-learning on students. *Journal of Experiential Education, 34*(2), 164–181.

Escofet, A. y Bernal, A. (2024). *El impacto social del aprendizaje-servicio en el marco de los Premios de Aprendizaje-Servicio.* Ministerio de Educación, Formación Profesional y Deportes y Fundación Educación y Cooperación – EDUCO.

Eyler, J., Giles, D. E., Stenson, C. M., & Gray, C. J. (2001). *At a glance: What we know about the effects of service-learning on students*. Corporation for National and Community Service.

La veu d'infants i adolescents: què aprenem i què sentim quan fem aprenentatge servei

El taller amb infants i adolescents va tenir com a objectiu principal crear un espai de trobada, diàleg i expressió entre nois i noies que participen en projectes d'aprenentatge servei. L'activitat es va concebre com una oportunitat per reconèixer la seva veu com a font de coneixement rellevant, tant per comprendre l'impacte real dels projectes com per orientar-ne la millora.

Quan els infants i adolescents parlen de l'aprenentatge servei, no ho fan en termes abstractes. Parlen del que senten, del que descobreixen i del que canvia en la seva manera de mirar el món i de mirar-se a si mateixos. Expliquen que fer aprenentatge servei els fa sentir bé perquè saben que el que fan serveix a algú, que no és "només una feina d'escola". Per a molts, aquesta és la primera vegada que senten que allò que aprenen té un sentit real fora de l'aula.

Al llarg dels projectes, els nois i noies descriuen una experiència marcada per l'emoció i l'alegria, però també per la responsabilitat i la presa de consciència. Alguns expliquen que, al principi, no sabien gaire bé què s'esperava d'ells, però que a mesura que el projecte avançava es van sentir més segurs, més capaços i amb més confiança en si mateixos. Descobrir que poden ajudar, explicar, acompanyar o millorar alguna cosa del seu entorn els fa créixer.

En parlar del que han après, emergeixen relats que van molt més enllà dels continguts escolars. Infants i adolescents expliquen que l'aprenentatge servei els ha permès connectar amb persones i col·lectius diversos, conèixer realitats que sovint els eren llunyanes i viure el que ells mateixos anomenen un "cop de realitat". Aquest contacte directe els ajuda a qüestionar prejudicis, a comprendre millor la complexitat de les situacions socials i a adonar-se que tant les accions petites com les grans tenen valor.

Una altra idea que apareix de manera recurrent és la importància del grup. Nois i noies expliquen que l'aprenentatge servei no és només ajudar, sinó aprendre a fer-ho junts: escoltar-se, respectar-se, col·laborar i sentir-se acompanyats. Per a molts, aquesta experiència ha reforçat el sentiment de pertinença i els ha fet viure l'escola d'una manera diferent, més propera i més connectada amb la realitat.

Alhora, la seva veu incorpora una mirada crítica i propositiva. Quan se'ls pregunta què milloraria, són clars: voldrien més temps per desenvolupar els projectes, poder-los viure amb menys presses i aprofundir-hi més. També reclamen una implicació més gran de tot el grup classe, i la possibilitat d'explorar nous formats i àmbits de projectes, més variats i connectats amb allò que els interessa i els preocupa.

Al final del taller, les seves paraules van quedar escrites, dibuixades i compartides. Les lletres gegants ApS es van omplir d'idees, emocions i propostes, convertint-se en un mosaic col·lectiu que recull què significa per a ells fer aprenentatge servei: créixer, sentir-se part d'alguna cosa més gran, mirar el món amb ulls més oberts i voler contribuir, des d'on són, a millorar-lo. Mirant aquest mosaic, una idea es repetia amb força: fer aprenentatge servei no només els ensenya coses, sinó que els canvia i els acompanya a tenir un paper actiu en la comunitat.

Aprenentatge servei i Servei Comunitari: diagnosi i propostes de futur des de centres educatius i entitats socials

Aquest apartat recull les aportacions[1] realitzades per centres educatius i entitats socials amb una trajectòria consolidada en l'aplicació de l'aprenentatge servei i del Servei Comunitari. Les reflexions parteixen d'un qüestionari adreçat a professionals de diversos contextos educatius i socials i d'una sessió posterior de debat i contrast, que ha permès aprofundir, matisar i prioritzar els resultats obtinguts. Les aportacions recollides ofereixen una visió rica i situada de l'estat actual de l'aprenentatge servei i del Servei Comunitari, posant en relleu tant els seus impactes

[1] El qüestionari va ser respost per 27 responsables de centres educatius i entitats socials amb trajectòria consolidada en l'aplicació de l'aprenentatge servei i del Servei Comunitari. Els i les professionals participants a la sessió de contrast van ser representants d'Adenc (Sabadell),Associació Esplai La Florida (L'Hospitalet de Llobregat), Centre Esclat (L'Hospitalet de Llobregat), Col·legi Vedruna Vilafranca (Vilafranca del Penedès), Escola d'Educació Especial Xaloc (Sabadell), Escola Solc Nou (Barcelona), Fundació Cassa (Sabadell), Fundació Els Tres Turons (Barcelona), Institut-Escola Salvador Vilarrasa (Besalú), Institut Andreu Nin (El Vendrell), Institut Vila de Gràcia (Barcelona).

educatius i socials com els reptes estructurals que cal afrontar per garantir-ne la qualitat, la sostenibilitat i l'equitat.

Valor educatiu i social de l'aprenentatge servei i el Servei Comunitari

Els centres i entitats coincideixen a assenyalar que l'aprenentatge servei i el Servei Comunitari aporten un alt valor pedagògic, ja que permeten que els aprenentatges esdevinguin funcionals, vivencials i significatius. L'alumnat aprèn a partir de situacions reals, connectades amb necessitats del seu entorn, fet que facilita la comprensió dels continguts curriculars i el desenvolupament de competències transversals com el treball en equip, la responsabilitat, la comunicació i el pensament crític.

A més, l'aprenentatge servei fomenta el compromís social i la ciutadania activa, ja que ofereix a infants i joves l'oportunitat de participar en accions amb impacte real, reforçant el seu sentiment d'utilitat, d'apoderament i de pertinença a la comunitat. Aquesta dimensió educativa es veu reforçada quan els projectes tenen continuïtat en el temps i formen part d'un projecte educatiu coherent.

Des del punt de vista institucional, l'aprenentatge servei contribueix a millorar el clima relacional als centres educatius, enfortint els vincles entre professorat i alumnat, i afavorint una relació més oberta i col·laborativa amb l'entorn. Per a les entitats socials, la col·laboració amb centres educatius permet donar continuïtat a la tasca comunitària, incorporar una mirada educativa als seus projectes i reforçar el seu paper com a agents educadors del territori.

Obstacles i dificultats en la implementació

Malgrat els beneficis reconeguts, els participants identifiquen diversos obstacles que dificulten el desplegament de projectes d'aprenentatge servei i Servei Comunitari amb qualitat. Un dels principals és la manca de temps, tant per a la coordinació entre centres i entitats com per al desenvolupament adequat dels serveis. Aquesta limitació sovint comporta una inversió d'hores extra per part del professorat i dels professionals de les entitats, fet que pot generar desgast i dificultar la continuïtat dels projectes.

Altres dificultats assenyalades són la insuficiència de recursos econòmics, la manca de formació específica, la complexitat de l'organització horària i la dificultat per trobar entitats adients o dimensionar correctament els projectes. També es posa de manifest la presència d'un alumnat amb nivells de motivació diversos i la percepció, en alguns casos, per part de les famílies, que el Servei Comunitari "no és matèria".

Un element clau que emergeix del debat és la importància del lideratge pedagògic. Quan l'aprenentatge servei forma part de la línia de centre i del projecte educatiu, el lideratge esdevé compartit i els projectes es consoliden. En canvi, quan depenen exclusivament de la iniciativa individual d'un docent, tendeixen a ser fràgils i discontinuats.

Propostes de millora adreçades a l'Administració

A partir de l'experiència acumulada, els centres i entitats formulen un conjunt de propostes concretes adreçades a les administracions públiques, orientades a crear condicions estructurals favorables per al desenvolupament de l'aprenentatge servei i el Servei Comunitari.

En primer lloc, es considera imprescindible garantir la dotació d'hores de programació conjunta entre centres educatius i entitats socials, així com el reconeixement institucional del professorat que s'hi implica. Aquest reconeixement hauria d'anar acompanyat d'una provisió d'ajuts econòmics estables, que permetin consolidar projectes i evitar la dependència de convocatòries puntuals d'innovació.

Igualment, es proposa incrementar la formació conjunta entre centres i entitats, reforçar i visibilitzar la figura de l'assessor o assessora ApS de zona existent, i flexibilitzar la normativa sobre Servei Comunitari, reduint la burocràcia associada als projectes. En aquest marc, es destaca que el Decret 175/2022 ja permet la realització del Servei Comunitari en horari lectiu, i que cal avançar cap a una aplicació efectiva i generalitzada d'aquesta possibilitat.

Finalment, es proposa impulsar de manera decidida l'aprenentatge servei a educació primària i ampliar-ne la presència a altres cursos de secundària, garantint una progressió coherent al llarg de l'itinerari educatiu.

Propostes de millora impulsades des dels centres i les entitats

Els i les participants també identifiquen un conjunt d'accions que poden ser impulsades directament des dels centres educatius i les entitats socials, sense esperar canvis normatius. Entre aquestes, destaca la necessitat de millorar la comunicació i la difusió dels projectes, explicant no només què es fa, sinó sobretot per què es fa i quin impacte té.

Es proposa incorporar el veïnat, les escoles del barri, els comerços i altres agents locals en la difusió de les iniciatives, aprofitar programes municipals existents i participar en premis que ajudin a donar visibilitat als projectes. Així mateix, es valora la creació d'elements simbòlics de reconeixement, com diplomes o certificats, que facin visible la participació de l'alumnat al llarg de la seva trajectòria educativa.

Un consens clar és la importància de garantir la continuïtat dels projectes. Els centres i entitats amb més experiència constaten que els projectes sostinguts en el temps assoleixen una dimensió educativa i comunitària molt més profunda que les iniciatives puntuals, i generen un major compromís de l'alumnat i de la comunitat.

Tancament propositiu: cap a un aprenentatge servei sostenible i de qualitat

Les aportacions recollides apunten a la necessitat de consolidar l'aprenentatge servei i el Servei Comunitari com a polítiques educatives i comunitàries estructurals,

i no com a pràctiques residuals o voluntaristes. Per avançar en aquesta direcció, cal combinar mesures institucionals, lideratge pedagògic, recursos estables i treball en xarxa entre centres, entitats i administracions.

L'aprenentatge servei té el potencial de convertir-se en un eix vertebrador de l'educació al territori, capaç d'articular aprenentatges, valors i compromís social. Fer-ho possible exigeix reconèixer l'expertesa dels centres i entitats que ja hi treballen, escoltar les seves veus i traduir-les en accions concretes que garanteixin un aprenentatge servei de qualitat, equitatiu i sostenible en el temps.

Manifest Salvem el Servei Comunitari

El Servei Comunitari, implantat l'any 2015 com a requisit per a l'alumnat de 3r o 4t d'ESO, promou la competència social i ciutadana mitjançant accions reals de servei a la comunitat. Tot i els seus beneficis, avui corre el risc d'anar-se morint lentament. Sense un impuls decidit, es perdrà tot el seu potencial transformador. Per això, fem una crida a revitalitzar-lo i garantir que segueixi sent una experiència educativa significativa, arrelada al territori i compromesa amb la comunitat.

El Servei Comunitari és una acció educativa que el Departament d'Educació va implantar amb caràcter obligatori l'any 2015 per a l'alumnat de tercer o quart d'ESO, tal com estableix l'article 16 del Decret 187/2015 i posteriorment ratificat en l'article 11 del Decret 175/2022 d'ordenació dels ensenyaments2. El seu objectiu és desenvolupar la competència social i ciutadana implicant els estudiants en una activitat real de servei a la comunitat que els permeti aprendre competències i continguts curriculars de les matèries on quedi inscrita l'experiència. Estem davant d'una activitat que, aplicant una metodologia d'aprenentatge servei, combina processos d'aprenentatge curricular i d'autèntica intervenció cívica que permet als participants formar-se alhora que treballen sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.

Això és el que passa quan un grup classe s'implica en la promoció de la donació de sang i realitza una campanya de comunicació tot usant competències lingüístiques; o apadrina un indret significatiu de la seva ciutat, en fa una recerca històrica i ho explica a grups de visitants; o es troba en el CAP amb persones grans a qui ajuden a fer exercicis físics i conversen sobre temes d'interès mutu i ho fan tot aprenent biologia, cura de la salut i gaudint dels valors de la relació intergeneracional. I així amb tants i tants exemples diferents, que podeu consultar en l'apartat de models transferibles del Departament d'Educació o del banc d'experiències del Centre Promotor d'ApS.

No disposem de dades actuals sobre la implementació del Servei Comunitari, però les corresponents al curs 2018-2019 eren força positives. Tot i evidenciar aspectes

encara no assolits, oferien una perspectiva esperançadora. Després va arribar la pandèmia i, tot i que es van dur a terme experiències molt imaginatives, va suposar una aturada i un retrocés del qual sembla que no ens hem recuperat. Avui l'estat emocional no és d'optimisme. Sense dades actualitzades, diagnosticar la situació actual és difícil. Tot i això, la percepció de retrocés i de pèrdua d'impuls no es pot ignorar. Hi ha experiències i algunes de molt reeixides, però en conjunt el Servei Comunitari sembla abocat a esdevenir un tràmit burocràtic, una activitat de servei sense vinculació curricular o simplement una activitat residual. Si continuem així no desapareixerà, però quedarà condemnat a la decadència, encara que els centres tinguin l'obligació de programar-lo. Ens agradaria equivocar-nos i no volem entretenir-nos en queixes, simplement volem proposar-vos i proposar-nos un objectiu compartit: No deixar morir el Servei Comunitari!

Ens semblaria un error permetre-ho per diferents motius. Primer, perquè és una estratègia òptima per desenvolupar la competència social i ciutadana. No es queda en simples paraules i reflexions, sinó que parteix d'una acció compromesa realitzada en la mateixa realitat. Allò que es viu en cos i ànima produeix un impacte educatiu inigualable. Això tots ho sabem i ho hem vist. Però, a més, té altres efectes educatius que s'han pogut anar constatant: milloren els resultats acadèmics, millora el clima de convivència en els centres i millora l'autopercepció de l'alumnat, que es veu apoderat, participatiu, curós, altruista i compromès. També en surten beneficiats els centres, que són percebuts com a institucions més arrelades, obertes i implicades en tasques positives per a la comunitat.

A més, des d'una altra perspectiva, el Servei Comunitari també representa una oportunitat valuosa per establir vincles entre centres docents i entitats socials, afavorint un enriquiment mutu que reforça el teixit cívic i educatiu. Contribueix a ampliar l'abast de l'educació i anar més enllà de l'escola, connectant-la amb la comunitat, construint una veritable ciutat educadora i fomentant la presa de consciència, tant dels joves sobre els problemes de la comunitat, com dels adults sobre la força transformadora de l'alumnat. Un veritable pla de convivència ciutadana.

Aquests i altres resultats positius del Servei Comunitari han sigut explícitament reconeguts per la UNESCO en l'obra *Reimaginem junts els nostres futurs. Un nou contracte social per a l'educació*. En el document, es recomana aquesta metodologia com a idònia per promoure el que avui necessita la humanitat: una manera d'enfrontarse als reptes globals mitjançant la cooperació, la solidaritat i el treball real i interdisciplinari. Ara que un organisme com la UNESCO ho promou, seria una llàstima permetre'n la decadència a casa nostra. I finalment, apel·lant a un orgull positiu, també seria lamentable deixar esllanguir el Servei Comunitari quan Catalunya ha estat pionera en la seva implantació.

Al menys per aquests motius, fem una crida al Departament d'Educació, que va tenir la valentia d'incorporar-lo al currículum, però també a les Diputacions, als Municipis, a les entitats socials i al món educatiu perquè donin un nou impuls al Servei Comunitari. Per la nostra part, hi contribuiríem en tot allò que ens sigui possible.

Av. Drassanes, 3
08001 Barcelona

centre@aprenentatgeservei.cat

ISBN: 978-84-09-84606-1

aprenentatgeservei.cat